

СТАНОВИЩЕ

от Велислав Заимов

професор доктор по четене на партитури в катедра „Дирижиране” и по композиция в катедра “Композиция” в Теоретико - композиторски и диригентски факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”, член на научно жури към катедра „Музика“ на „Факултет по изкуствата“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград за присъждане на научна и образователна степен „ДОКТОР“ по научно направление 1.3 на

Нона Бориславова Кринчева

за дисертационния ѝ труд

„Принципи в клавирната педагогическа система от края на XIX и началото на XX век в България“

Нона Кринчева е родена през 1985 година. Завършила е Националното музикално училище „Любомир Пипков“ през 2004 година със специалност пиано и Националната музикална академия „Проф. П. Владигеров“ през 2009 година също със специалност пиано – магистърска степен. Работила е като корепетитор в Държавен музикален и балетен център, в катедра „Цигулка“ в НМА и в департамент „Музика“ в Нов български университет.

Посещавала е майсторски класове по пиано и по камерна музика у нас и в чужбина. Носителка е на национални и международни награди по пиано, камерна музика и клавирен съпровод.

Представеният дисертационният труд на Нона Кринчева *„Принципи в клавирната педагогическа система от края на XIX и началото на XX век в България“* се състои от увод, три глави, приложение с три интервюта, заключение, изводи и опис на приносите.

В Увода са формулирани обектът, целта, задачите и методите на изследването. Тук авторката обяснява интереса си към развитието на българската клавирна школа, започнало от края на деветнайсетия век – явление, представляващо част от началото на българската професионална

музика, зародило се – от една страна - в среда почти неподготвена и не особено благоприятна, най-вече в материално отношение и от друга - на фона на достиженията на многовековната европейска традиция.

В Глава първа „Музикалният живот в България и условия за развитието на клавирното изкуство в периода от Възраждането до началото на XX век“ се прави исторически обзор на общокултурния и в частност на музикалния живот у нас, започвайки от IX век. Авторката се спира на няколко исторически периода:

- от утвърждаване на християнството като държавна религия заедно с приемането на българската писменост до падането на България под турска власт;
- петте века на турско робство и значението на българското възраждане през XVIII и XIX век;
- културния живот след възстановяване на българската държавност през 1878 г.

Изследването върви в няколко посоки: съпоставя се европейското културно (и най-вече музикално) развитие с нашето; посочват се градовете, в които се появяват първите искри на музикални общности и личности, направили първите стъпки в попрището на музикалното изкуство. Естествено, отделено е и полагащото се място на чуждите музиканти, дошли по нашите земи с мисията да поставят началото на професионално музикално обучение.

В тази глава се разглеждат и първите появи на музикална литература у нас и накрая – първите стъпки в преподаването на пиано като част от общообразователното обучение по музика - и на неформално и на утвърждаващото се вече институционално ниво. Тук намират място биографични бележки и характеристики за дейността на първите значими наши клавирни педагози.

Главата дава в сбит и ясно подреден вид ценни сведения по въпросите за началните стъпки в музикалното изкуство у нас, а ползваните източници насочват интересуващите се да задълбочат познанията си в тази област.

Ако първата глава има по-скоро въвеждаща функция, то **Глава втора „Формиране на клавирната педагогическа система в България“** навлиза в сърцевината на изследването. Тук много обстойно и аргументирано се разглежда професионалното развитие на българската клавирна школа. Естествено, централна фигура в тази глава е Андрей Стоянов, още приживе признан почти единодушно за доайен на преподавателите по пиано.

Авторката разглежда личността и творческия път на Андрей Стоянов многопланово: влияние на семейната среда (в предходната глава са обстойно очертани заслугите за музикалното възпитание на баща му Анастас Стоянов), професионалното му музикално образование и възпитание, формирането и развитие на възгледите му за изкуството въобще и в по-тесен смисъл – за музиката и клавирното изкуство. Цитирани са трудовете на Андрей Стоянов, съдържащи системата му на преподаване, схващанията му за подготовката на концертните програми и за сценичното изпълнение. Изложени са идеите му за постановката на ръцете, за подхода към елементите на клавирната фактура (шрих, ритъм, динамика, темпо и агогика, украшения, педализация), както и за изпълнение на творби от различни епохи и различни стилове. Музикалният мироглед на Андрей Стоянов е възпитан в духа на отминаващата романтична епоха. От гледна точка на днешните изпълнителски разбирания или по-точно – от гледна точка на възстановяване на принципите на старата музика, някои негови възгледи звучат не особено убедително, като например: *„Старите композитори, обезсърчени от ограничените възможности на чембалото и клавикорда, са нямали навика да отбелязват знаците за изпълнение.“* Старите композитори, имайки предвид майсторите от времето на барока, не са поставяли много от предписанията, срещани в по-късните епохи. Това не е, защото са били обезсърчени от динамичните възможности на инструментите си, а защото тогавашното музикално обучение е било цялостно, без разделение на различни специалности, така че изпълнителите са били съвсем наясно как трябва да се постъпва, каква агогика да се прилага, за да се създаде впечатлението за правилно фразирание, с други думи – за изясняване на фактурата и архитектурата. Ценни мисли по този въпрос могат да се намерят в някои изследвания на Николаус Харнонкурт, особено що се отнася до отношението му към музикалното изкуство преди и след Френската революция.

В подкрепа на твърдението за безспорния принос на Андрей Стоянов за клавирното изкуство в България са успехите на учениците му по нашите и световните сцени. Изброени са имената на повечето от тях, а за някои са цитирани характеристики от самия им преподавател. Тук проличава и още една черта от портрета на големия педагог – творческите и човешките взаимоотношения с възпитаниците му.

В Глава трета „Връзка между клавирното изкуство от края на XIX и началото на XX век и съвременните педагогически принципи“ авторката изброява най-изтъкнатите клавирни педагози, възпитаници и последователи на идеите на Андрей Стоянов в клавирната педагогика. Някои от тях не са

негови преки ученици. Те са трето поколение педагози, следвали при негови ученици. В тази глава са извадени достойнствата и новите идеи при новите обстоятелства в обучението по пиано на следващите поколения преподаватели от тази школа.

След обстойно разглеждане на фундаменталния труд на Андрей Стоянов „Методика на обучението по пиано“ и основополагащото му място в клавирната педагогика, в тази глава са изредени някои следващи педагогически пособия, чиито автори, позовавайки се на идеите на своя доайен, но и на своя собствен педагогически опит в едно по-ново и различно време, дават своя принос в съвременната клавирна педагогика. Става въпрос за трудовете на Тамара Янкова, Въскресия Вълчанова и Милена Куртева.

Дисертационният труд се допълва с три интервюта, които показват Андрей Стоянов и живота на обучаващите се пианисти отблизо, в по-непринудена светлина и открехват завесата на тогавашното трудово ежедневие на ученици и преподаватели по пиано.

Хронологическата последователност и търсенето на причинно-следствена връзка на разглежданите явленията - обекти на изследването, са основните достойнства на настоящия труд. Той хвърля светлина върху изграждането, трудния път на развитие и проявленията на нашата клавирна школа, а чрез нея и до голяма степен на музикалния живот у нас. Не е за подценяване и ясният и точен език, с който си служи авторката – език без претрупани изречения и без самоцелно търсене на нови и сложни словосъчетания и термини, които да придадат особена научност на изложението.

Убеден съм, че трудът на Нона Кринчева ще намери своето място сред пособията, посветени на клавирната педагогика. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да ѝ бъде присъдена научна и образователна „ДОКТОР“ по научно направление 1.3.

София, 16.07.2018.

проф. д-р Велислав Заимов